

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 12. septembra 1902.

Politični oddelek.

Med brati.

Evropsko časopisje je minoli teden posvečevalo posebno pozornost Hrvatom. To se zgodi le malokdaj. To pot pa se je vse zanimalo za boj mej brati, za vojno, ki so jo v Zagrebu uprizorili Hrvatje proti Srbom.

Poročila o zagrebških dogodbah so bila posebno primerno čtivo za vse one, ki nosijo v svojih srcih ideal slovanske vzajemnosti.

Vzrok zagrebškim dogodbam je bil v resnici malenkosten. Neki srbski književni list v Belgradu je bil pred kratkim priobčil članek, v katerem je Hrvat sramotil, da sploh niso samostojen narod, da so narod lakajev in da so svoj jezik ukradli Srbom. To so žaljenja, a pomisliti se mora, da je Hrvat dr. Ante Starčević skoval izraz „slavoserbska pasmina“, dokazoval, da je nastalo ime Srb od servus in sploh žalil Srbe, kolikor je mogel. Srbi in Hrvatje nimajo drug drugemu prav ničesar očitati.

Omenjeni, za Hrvate žaljivi članek je ponatisnil tudi v Zagrebu izhajajoči „Srbobran“. In zaradi tega je prišlo v Zagrebu do velikih demonstracij, zaradi tega so Hrvatje napadli svoje srbske somestjane, zaradi tega so jim demolirali stanovanja, zaradi tega so razbili vse po srbskih prodajalnah in tudi marsikaj odnesli, dokler ni bilo poklicano vojaštvo in razglašena nagla sodba.

Srbi in Hrvatje so po rodu bratje. Sicer so se drugi drugim odtujili, vendar jih veže isti jezik in teče v njihovih žilah ista kri. In vendar je čitati v hrvatskih listih take reči, da človeku kar sapa zastane. Bojkotiranje Srbov je bilo kar oficijalno razglašeno. Hrvatje ne bodo ničesar več kupovali od

Srbov, niti v trgovinah, kjer so nastavljeni Srbi, hrvatski časopisi ne bodo več priobčevali srbskih inseratov, srbskih časopisov ne sme več biti v javnih lokalih . . .

Marsikdo si misli, da bi bilo bolje in koristneje, če bi Hrvatje porabili taka sredstva proti Nemcem in Madjarom, mesto da jih porabljaljo proti svojim bratom. Marsikdo se tudi vprašuje: So-li Hrvatje že kedaj pokazali toliko eneržije proti tistim, ki jih zatirajo, proti Madjarom? In z začudenjem mora reči: Madjaronstvo se razširja po celi deželi, madjaronstvo poganja na Hrvatskem vedno nove kali, madjaronstvo udušuje ves hrvatski narod in — Hrvatje so se dvignili proti — Srbom!

V nemških in madjarskih listih vlada radi tega velika radost. Ni čuda! Nemci in Madjari so veseli, da se rodni bratje koljejo mej seboj, mesto da bi združili svoje sile proti skupnemu neprijatelju in rogajo se na glas „smešnemu“ fantomu: slovanski vzajemnosti.

Saj pa so zagrebške dogodbe tudi res v kaj čudno luč postavile to slovansko vzajemnost. Kaj pomagajo vsi navdušeni govori, kaj pomagajo vse slavnosti, vsi vzneseni članki, vse napitnice in vsa bratenja, ko so to le hipni dogodki, rojeni v trenutku dobre volje, ko pa more prava malenkost provzročiti tako klanje mej brati, kakor se je zgodilo zdaj v Zagrebu.

A v tem, ko se v Zagrebu koljejo Hrvatje in Srbi, ko Hrvatje demolirajo srbske trgovine, v tem dela ruska vojaška deputacija paradno asistenco pri cesarja Viljema zajezdu v poljski Poznanj, parado pri politični demonstraciji tistega vladarja, ki je napovedal najljutejšo vojno Poljakom . . . Slovanska vzajemnost!

Ti pojavi so žalostni ali so tako resni znaki, da se jih mora odkrito in brezobzirno oceniti. Treba je, v takem trenutku izreči odkrito besedo in priti na jasno, če ima v takih razmerah slovanska

vzajemnost še sploh kako vrednost ali je nima nič več; moremo-li v očigled takim dogodbam še sploh resno računati s slovansko vzajemnostjo, ali ne; smemo-li še misliti, da zadobi ta na sebi tako krasno misel kdaj konkretno obliko in dejansko veljavo, ali pa naj vsak slovanski narod sam gleda, kako se ohrani in kako pride naprej, naj vsak postopa po svojih planih in brez ozira na druge?

Težko je odgovoriti na ta vprašanja, dasi so tako aktuvalna, da bolj ne morejo biti.

Če pogledamo, kako postopajo Rusi, kako postopajo Hrvatje, kako postopajo Poljaki in časih tudi Čehi, če uvažujemo, da vladajo mej Slovani samimi skoro večja nasprotja, nego mej Slovani in njih narodnimi nasprotniki, in če vidimo, da se to čedalje bolj poostruje, potem moramo skoro obupati, da postane slovanska vzajemnost kdaj meso in kri. Zagrebške dogodbe so nam to predstavile v taki luči, kakor se to še nikdar ni zgodilo.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Nagodba je zopet stopila v ospredje. Te dni je bil najprej ministrski predsednik dr. Körber v avdijenci pri cesarju, potem pa je prišel še ogrski ministrski predsednik Szell. Oba ministrska predsednika sta poročala cesarju o stanju nagodbe. Ob istem času, ko sta Körber in Szell bila pri cesarju, je prišla v javnost tudi vest, da je mej obema vladama nastalo glede nagodbe novo, jako ostro nasprotje in sicer zaradi carin na industrijalne izdelke. Ogrska zahteva nizke carine, da bi lahko svoje potrebščine dobavljala iz inozemstva, mej tem ko hoče cislitvanska vlada po možnosti avstrijsko industrijo obvarovati inozemske konkurence in ji ohraniti avstrijski in ogrski trg. Tu se zopet vidi, kako sebično in nelojalno postopajo Madjari. Njim je le na tem, da bi uživali kar mogoče veliko koristi od nagodbe, tudi če ima pri tem Cislitvanska največjo škodo.

Pomnožitev mornarice. — Z raznih strani se za-trjuje, da namerava vojna uprava v prihodnjem delegacijskem zasedanju zahtevati kredita sto milijonov kron za pomnožitev mornarice. Zgraditi hoče tri nove velike vojne ladije in več križark. Dotičnih sto milijonov naj se plača v petih letih. Vesela vest to ni. Že pred nekaj leti je vlada poskusila izposlovati tak kredit, a je pri Madjarih naletela na odpor. Grof Apponyi je takrat brez ovinkov izjavil, da Madjari nimajo nobene koristi od avstrijske mornarice in da zato ne bodo dovolili kredita za pomnožitev te mornarice.

Gališka. — Pred nekaj dnevi se je mudil gališki deželni maršal na Dunaju. Malorusko „Dilo“ meni, da je to potovanje v zvezi z namero deželnozborske večine, naj se skliče deželni zbor in sicer iz dveh razlogov. Večina želi, da se rešijo iz zadnje sesije preostale predloge o poljski kolonizaciji v Vzhodni Gališki, ob enem pa hoče, da se v domači hiši dožene razprava o zadnji agrarni stavki in ne pere to umazano perilo na Dunaju. „Dilo“ izjavlja na to, da se poljski večini ta naklep ne posreči, kajti rusinska opozicija bo že poskrbela, da se prva zadeva ne izvede, ker bi bila na veliko škodo maloruskemu narodu, a večini in namestniku se tudi ne posreči, zamašiti maloruskim državnim poslancem usta, da ne bi v parlamentu na primeren način osvetlili vlada-jočih razmer v Gališki. Končno svetuje list vladi, naj dobro premisli, predno skliče deželni zbor.

Hrvatska. — Veliki izgredi v Zagrebu so ustvarili jako kritičen položaj na Hrvatskem. Nasprotje mej Srbi in Hrvati se je silno poostrilo. Razen v Zagrebu so bili tudi v drugih krajih izgredi proti Srbom, pa tudi Srbi so demonstrirali. Nasprotje mej Srbi in Hrvati se je pojavilo tudi v Dalmaciji in v Bosni. V prihodnjem zasedanju hrvatskega sabora nameravajo Srbi v zadevi teh izgredov sprožiti veliko akcijo, kar bo seveda nasprotja zopet poostrilo. Sploh pa se kaže, da se bodo na celim Balkanu čutile posledice tega razpora.

Francija. — Mej francosko republiko in mej francosko armado je velik prepad. Vse bolj se vidi, da je armada monarhističnega mišljenja in da je nasprotna republiko. To se je videlo tudi te dni. Kakor znano, se je podpolkovnik Saint-Remy spuntal. Dobil je ukaz, da s svojim oddelkom asistira civilni oblasti pri zatvoritvi neke samostanske šole, a je odrekol dolžno pokornost. Tak punt se vedno strogo kaznuje, v vojni celo s smrtjo, a vojno sodišče je Saint-Remyja oprostilo obtožbe, da se je spuntal, in ga obsodilo le na en dan zapora, ker ni ustregel civilni oblasti.

Nemčija. — Cesar Viljem je te dni obiskal poljsko Poznanjsko. Imel je tudi pri ti priliki govor, v katerem je zabičeval uradnikom, da morajo brezpogojno izvrševati njegovo politiko in delati na to, da postane Poznanjska nemška in da bo vedno dobro pruska. Poljaki se sprejema niso udeležili.

Angleška. — Pogajanja mej burskimi generali Botho, Dewetom in Delareyem so se razbila. Šlo se je za politično in administrativno uredbo obeh bivših južnoafriških republik. Imenovani burski generali so že odpotovali iz Londona in šli na Nizozemsko. Te dni izdado proklamacijo, v kateri pojasnijo, kako je Angleška Bure prevarala in v kateri pozovejo vso Evropo, naj bo Burom v pomoč.

Množenje ljudstva.

Po nazorih modernih politikov, in med te spadamo seveda tudi mi Slovenci, je le oni narod velik in močan, ki ima več milijonov prebivalcev. Kajti države se ceni le po številu njihovih podanikov.

Zadnje ljudsko štetje je prineslo statističen izkaz o prirastku ali nazadovanju prebivalstva v evropskih državah in ta izkaz pove, da so vse evropske države dokaj napredovale v naraščanju ljudstva, le Francija je nazadovala.

Rusija je v zadnjih petdesetih letih napredovala za 62 milijonov prirastka, Nemčija za 21 milijonov, Avstro-Ogrska in Anglija za 14 milijonov, Italija za 8 milijonov in Francija izkazuje prirastka le 3 in pol milijona ljudi. To nazadovanje v naraščanju ljudstva je pričelo seveda skrbeti narodne ekonomie v Franciji in jeli so se vpraševati, kaj bode s Francijo, če se bode mogla vzdržati na višini vojne velevlasti, kako bode oskrbovala svoje kolonije, ako ji prične izmanjkovati naroda?

Kako bode vodila in vzdrževala še nadalje svojo veliko obrt in industrijo, ako ne bo ljudi, t. j. potrebnega materijala za izvrševanje vsega tega?

Toda na to vprašanje so že dobili odgovor od resnih politikov in ta odgovor se glasi: čem večje